

СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 347.961.46

Чекіта В. Г.,

*аспірант кафедри нотаріального та виконавчого права і адвокатури
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВЧИНЕННЯ НОТАРІАЛЬНИХ ДІЙ КОНСУЛОМ

LEGAL BASIS OF CONSUL'S NOTARIAL ACTS

У статті розглянуто теоретичні підходи до нотаріальної діяльності консула, проаналізовано джерела її міжнародно-правового регулювання, з'ясовано погляди науковців щодо нотаріальних аспектів міжнародного та національного права.

Ключові слова: консульське право, нотаріальні функції консула, Віденські конвенції, міжнародне співробітництво.

В статье рассмотрены теоретические подходы к нотариальной деятельности консула, проанализированы источники ее международно-правового регулирования, выяснены взгляды ученых относительно нотариальных аспектов международного и национального права.

Ключевые слова: консульское право, нотариальные функции консула, Венские конвенции, международное сотрудничество.

The article discussed theoretical approaches to the concept of notarial activities of diplomatic missions, clarified the views of foreign and national experts concerning notarial aspects of international and national law, analyzed the sources of international legal regulation of notarial activities of consul.

Key words: law, notarial functions of consul, Vienna Convention, international cooperation.

Постановка проблеми. Новітній етап розвитку українського суспільства, що ґрунтується на Конституції України, пов'язаний з адаптацією національної правової системи до міжнародно-правових стандартів. Це потребує наукового аналізу низки проблем, серед яких значне місце посідають і питання вчинення консулом нотаріальних дій, оскільки громадяни України, які проживають за кордоном, можуть стати суб'єктами сімейних відносин, що спонукає державу забезпечити охорону та захист їх прав за кордоном. У зв'язку з цим усе більшої ваги набирає така функція консулів, як вчинення нотаріальних дій. Це пов'язано, зокрема, із сучасними процесами глобалізації, інтенсифікацією міжнародного життя, розширенням взаєморозуміння між країнами та прагненням надати своїм громадянам більше можливостей для реалізації прав і захисту інтересів на державному рівні.

На практиці виникають істотні проблеми із вчиненням консулами нотаріальних дій. І хоча в консульських конвенціях мають місце посилення на зазначені нотаріальні дії, процедури їх учинення недостатньо виписані, що зумовлює негативні наслідки. Особливої уваги та відповідної правової регламентації потребують питання взаємодії консулів із нотаріусами України, іноземними нотаріусами у випадках учинення нотаріальних дій, що пов'язані з сімейними відносинами. Виконання таких завдань можливе тільки за умови їх всебічного та ґрунтовного дослідження на доктринальному рівні, оскільки наукові доробки мають бути втілені у законодавство, яке регламентує діяльність консула щодо вчинення нотаріальних дій, а отже, й у практику.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням правової регламентації вчинення консулом нотаріальних дій присвячені наукові праці О.О. Грінченко, Н.Ю. Гуть, Н.П. Кравченко, О.М. Криштопи, С.Я. Фурси, Є.Є. Фурси. Зважаючи на невелику кількість наукових досліджень із питань компетенції та процедури вчинення нотаріальних дій консулами, можна вважати, що їх діяльність у цьому аспекті є малодослідженою. А тому існує необхідність здійснення наукового вивчення правової регламентації вчинення консулом нотаріальних дій шляхом узагальнення досвіду, накопиченого консульськими установами України, дослідження сучасного стану чинного законодавства України, що регламентує як організаційно-правові, так і процесуальні аспекти вчинення консулами нотаріальних дій з метою охорони та захисту прав громадян України та юридичних осіб, які знаходяться за кордоном.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз особливостей правового регулювання вчинення консулом нотаріальних дій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нотаріальна діяльність консульських установ (консулів) України за кордоном здійснюється відповідно до Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. та Віденської конвенції про консульські зносини та факультативних протоколів до неї 1963 р., у яких зазначається, що Конвенції будуть сприяти розвитку дружніх відносин між державами, незалежно від відмінностей у їх державному та суспільному устрої. У статті 3 «Виконання консульських функцій» Віденської конвенції про консульські зносини 1963 р. стверджується, що консульські функції вико-

нуються дипломатичними представництвами та консульськими установами, згідно з положеннями цієї Конвенції, а у статті 5 подається перелік відповідних консульських функцій [1, 2].

В Указі Президента України «Про Консульський статут України» від 02.04.1994 р. № 127 / 94 зазначено, що нотаріальні дії за кордоном учиняють на підставі національного законодавства консульські установи, а у випадках, передбачених законодавством, і дипломатичні представництва України [3]. Зокрема, консульські установи вчиняють нотаріальні дії, передбачені ст. 38 Закону України «Про нотаріат» від 02.09.1993 р. № 3425 – XII [4] і Консульським статутом, а згідно з Положенням про дипломатичне представництво України за кордоном, затвердженим Розпорядженням Президента України від 22.10.1992 р. [5], дипломатичне представництво за дорученням Міністерства закордонних справ України також може виконувати консульські функції.

Статтею 44 Консульського статуту регламентовано організаційні питання щодо вчинення нотаріальних дій у консульських установах України за кордоном.

Перелік нотаріальних дій консульських установ України, передбачений ст. 38 Закону України «Про нотаріат» [4], а сама процедура їх реалізації регламентована в Положенні про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах та консульських установах України, затвердженому спільним наказом Міністерства юстиції України та Міністерства закордонних справ України від 27.12.2004 р. № 142/5/310 [6]. Вчинення нотаріальних дій консулами здійснюється у тісній єдності норм процесуального та матеріального права, що закріплені, зокрема, Цивільним кодексом України від 16.01.2003 р., Сімейним кодексом України від 10.01.2002 р., Кодексом торговельного мореплавства України від 23.05.1995 р., Законом України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 р.

Повноваження консульських установ є аналогічними повноваженням нотаріусів, що передбачені ст. 34 Закону, за винятком таких дій, як посвідчення іпотечних договорів, угод про відчуження та заставу жилих будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні, проте дипломатичним представництвом надається право вчинити й інші нотаріальні дії, передбачені законодавством України [2-6].

Практика українських консульських установ свідчить, що вчинення нотаріальних дій консульськими установами України реалізується відповідно до положень Віденської конвенції про консульські зносини та факультативних протоколів до неї 1963 р., двосторонніх консульських конвенцій, якщо такі підписані й ратифіковані Україною та іншою державою, а також відповідно до Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах і консульських установах України. Зокрема, у переліку нотаріальних дій, що вчиняються консульськими установами України у Французькій

Республіці, зазначено, що у встановленому порядку посвідчуються правочини (договори, заповіти, довіреності тощо), крім іпотечних договорів, договорів про відчуження та заставу житлових будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні; засвідчується правильність копій (фотокопій) документів і виписок з них, підпису на документах; посвідчується факт перебування фізичної особи в певному місці [7].

У зв'язку з відсутністю двосторонньої консульської конвенції між Україною і ФРН, вчинення нотаріальних дій у консульських установах України у ФРН також визначається Віденською конвенцією про консульські зносини та факультативними протоколами до неї 1963 року, законодавством України про нотаріат, Консульським статутом України та іншими законодавчими актами України. Нотаріальні дії вчиняються у приміщенні консульського відділу Посольства України у ФРН (або генеральних консульств України у ФРН). Зокрема, консулами реалізуються такі види нотаріальних дій, як посвідчення правочинів (договори, заповіти, довіреності тощо), крім іпотечних договорів, договорів про відчуження та заставу житлових будинків, квартир, дач, садових будинків, гаражів, земельних ділянок, іншого нерухомого майна, що знаходиться в Україні; засвідчення правильності копій (фотокопій) документів і виписок з них, підпису на документах, перекладу документів з однієї мови на іншу тощо [8].

Нотаріальне посвідчення документів у консульському відділі посольства України в Республіці Латвія здійснюється відповідно до Цивільного кодексу України, Консульського статуту України, Положення про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах і консульських установах України, статті 38 Закону України «Про нотаріат». З метою уникнення непорозумінь консульський відділ посольства України в Латвії рекомендує попередньо з'ясувати в органах та установах України текст документу або зміст правочину, який має бути вчинено. У випадку, коли документ, що підлягає посвідченню або засвідченню, викладений неправильно чи неграмотно (або складений із порушенням вимог чинного законодавства), консул пропонує заявнику, який звернувся за вчиненням нотаріальної дії, виправити його або скласти новий, причому за бажанням особи документ може бути складений консулом [10].

За загальним правилом, нотаріальні дії консулом вчиняються в день надання всіх необхідних для цього документів, сплати консульського збору та відшкодування фактичних витрат. Учинення нотаріальної дії може бути відкладене в разі необхідності вимоги додаткових відомостей і документів від фізичних та юридичних осіб або направлення їх на експертизу, а також якщо консул повинен упевнитись у відсутності в зацікавлених осіб заперечень проти вчинення цієї дії. Під час вчинення нотаріальних дій консул установлює особи учасників цивільних правовідносин. Установлення особи здійснюється за паспортом громадянина України для виїзду за кордон або

іншими документами, що внеможливають будь-які сумнівні стосовно особи громадянина.

Згідно зі статтею 46 Закону України «Про нотаріат» консул управі вимагати від фізичних і юридичних осіб відомості та документи, необхідні для вчинення нотаріальних дій. Такі відомості та (або) документи повинні бути подані в термін, указаний консулом. Ненадання відомостей або документів на вимогу консула є підставою для відкладення, зупинення нотаріальної дії або відмови в її вчиненні. Нотаріально засвідчені правочини, а також заяви та інші документи підписуються у присутності консула. Не приймаються документи, що мають підчистки або дописки, закреслені слова чи інші незастережні виправлення, документи, текст яких неможливо прочитати внаслідок пошкодження, або ті, в яких не можна прочитати все в них написане (наприклад, заліті чорнилом, потерті тощо), а також документи, написані олівцем. У разі проживання особи на значній відстані від посольства України необхідні нотаріальні дії можуть бути вчинені нотаріусом за місцем проживання [4].

Як бачимо, чинне законодавство України містить значний за обсягом і змістом перелік учинюваних консулами нотаріальних дій, що, на нашу думку, потребує відповідного уточнення та доповнення компетенції консула. Зокрема, ст. 102 Закону України «Про нотаріат» установлено, що нотаріуси забезпечують докази, необхідні для ведення справ у органах іноземних держав. Дії для забезпечення доказів провадяться відповідно до цивільного процесуального законодавства України. Отже, застосовуючи цю норму Закону щодо вчинення консулом нотаріальних дій, можна зазначити, що й консули мають вживати заходів для забезпечення доказів, оскільки подібним за змістом є й положення ст. 28 Консульського статуту, за яким консул виконує доручення слідчих або судових органів України щодо громадян України, якщо це не заборонено законами держави перебування. Зазначені доручення виконуються з дотриманням процесуального законодавства України.

Оскільки наведена функція нотаріуса щодо забезпечення доказів викликає у вчених різні точки зору, то вважаємо за доцільне більш детально проаналізувати згадане повноваження консулів України.

Так, концепція щодо виконуваних консулами нотаріальних функцій має асоціюватись із відповідними повноваженнями нотаріусів, а тому гіпотетично можна вважати, що консули та нотаріуси виконують подібні функції, але в різних правових просторах: нотаріуси – в Україні, а консули – за її межами. Подібність функцій свідчить про те, що консулам мають бути притаманні аналогічні нотаріальні функції, такі ж принципи їх діяльності тощо. Доволі ґрунтовно ці питання висловлені в юридичній літературі, хоча деякі дискусійні питання і досі залишаються однозначно не розкритими. Для цього достатньо дослідити праці вчених України, присвячені нотаріату [11].

Ми підтримуємо позицію С.Я. Фурси, яка наголошує на неможливості використання деяких спосо-

бів забезпечення нотаріусами доказів, передбачених ст. 36 ЦПК України. Що ж до такого способу забезпечення доказу, як допит свідків, то його поширення на нотаріат є сумнівним, оскільки за процедурою допиту, передбаченою ст. 182 ЦПК України, особа попереджається судом про кримінальну відповідальність, згідно зі ст. 384 КК України, за надання завідомо неправдивих свідчень. Щодо нотаріуса, він не може в силу свого статусу попереджати особу про кримінальну відповідальність, адже це явно перевищує його повноваження. Крім того, у ст. 384 КК України йдеться про кримінальну відповідальність за надання завідомо неправдивих свідчень суду, органам дізнання та слідства, нотаріуса ж серед суб'єктів у переліку, наведеному у ст. 384 КК України, немає. Якщо ж свідка не попереджати про кримінальну відповідальність, цим буде порушена процедура його допиту, передбачена ЦПК [11, 12].

Здійснивши аналіз цієї концепції, можна дійти висновку, що вона цілком прийнятна щодо консулів. Так, вони також не наділені державою владою стосовно громадян України, надання завідомо неправдивих свідчень консулу також не може бути підставою для кримінальної відповідальності. Це зумовлено тим, що статті Кримінального кодексу України, зокрема, ст. 384, не можуть застосовуватись за аналогією. А тому консул не має права допитувати свідків у тому значенні цієї процесуальної дії, яку надають щодо цього норми ЦПК та КПК України (за надання неправдивих свідчень консулу кримінальна відповідальність застосовуватись не може). Тому в разі допиту свідка консулом і попередження його про кримінальну відповідальність останній тим самим перевищить власні посадові повноваження.

Дійсно, консул може опитувати громадян України (за дорученням суду або слідчих органів), проте така дія має вчинятись не за нормами ЦПК або КПК нашої держави, а на підставі вільного волевиявлення. Громадяни України не нести кримінальної відповідальності за відмову надавати свідчення консулу, оскільки ні суд, ні слідчі органи не можуть кореспондувати своїх повноважень іншим державним посадовим особам [13].

Згідно зі ст. 45 Консульського статуту, нотаріальні дії вчиняються у приміщенні консульської установи України, в окремих випадках – поза зазначеною установою. На сайті Посольства України у Федеративній Республіці Німеччина передбачено, наприклад, що в Генеральному консульстві України в Дюссельдорфі четвер є днем прийому громадян, які мають ваді фізичного здоров'я, та проведення візних консульських обслуговувань, відвідання арештованих і хворих громадян України, зокрема, для посвідчення заповітів, спадкових договорів та інших правочинів, пов'язаних зі спадкуванням [8].

У п. 2.1. розділу 2 «Загальні правила вчинення нотаріальних дій» Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України деталізуються випадки, за яких нотаріальні дії можуть бути вчинені поза межами вказаних приміщень, зокрема,

коли фізична особа не може з'явитись у зазначені приміщення (наприклад, якщо особа прикута до ліжка, а також коли того вимагають особливості нотаріальних дій, вони вчиняються поза межами вказаних приміщень, але на території діяльності дипломатичного представництва або консульської установи, в межах консульського округу [6].

Згідно з п.п. б) п. 1 ст. 1 Конвенції та ст. 2 Консульського Статуту, під «консульським округом» розуміється район, відведений консульській установі для виконання відповідних функцій. Згідно зі ст. 6 Консульського Статуту, місцезнаходження консульської установи, її клас та округ визначається Міністерством закордонних справ України за погодженням із державою перебування [1, 3].

У п. 2.1 Положення має місце загальне правило щодо місця вчинення нотаріальної дії консулом – у межах консульського округу. Проте ст. 6, 7, 8 Віденської конвенції передбачені випадки, коли консульські функції можуть виконуватися поза межами консульського округу [12].

Таким чином, виходячи із консульської практики та ст. 6 Віденської конвенції про консульські зносини, природа деяких нотаріальних проваджень, обставин, за яких потребується вчинити нотаріальну дію, та місця їх вчинення, можна зробити висновок, що консул може виконувати власні функції не тільки в межах свого консульського округу. Так, за заявою громадянина України, який перебуває у в'язниці, консул має право посвідчувати заповіт за місцем його знаходження, а в'язниця може знаходитися поза межами консульського округу. Вжиття заходів щодо охорони спадкового майна консулом здатне також здійснюватись поза межами консульської установи, оскільки майно може знаходитись частково як у окрузі діяльності консула, так і поза ним. Проте в такому випадку консульська посадова особа має отримати згоду країни перебування і, на нашу думку, Міністерства закордонних справ України. Це не стосується випадку, коли консульський округ визначений не тільки межами однієї країни, а й двох. У такому разі консульський округ охоплюватиме територію двох країн і може встановлюватись за принципом повідомлення третьої країни про межі повноважень консульської установи, а також за відсутності явно вираженого заперечення проти цього з боку обох країн, на територіях яких діятиме така установа. Звідси випливає, що консул може діяти навіть на території третьої країни, якщо про це будуть повідомлені її уповноважені органи.

Щодо реєстрації нотаріальних дій, то вона здійснюється як у спеціальних реєстрах на паперових носіях, так і в електронних списках. До деяких із них консул має безпосередній доступ, а до інших інформація про вчинені нотаріальні дії вноситься через Міністерство закордонних справ.

Консульський архів і документи консульської установи (зокрема, нотаріальні), згідно зі ст. 61 Віденської конвенції, недоторканні в будь-який час і незалежно від їхнього місцезнаходження, за умови, що вони зберігаються окремо від інших паперів і документів і від

приватної кореспонденції глави консульської установи та будь-якої особи, що з ними працює, а також від матеріалів, книг і документів, що належать до їхньої професії або заняття, тобто у спеціальних приміщеннях із сигналізацією, сейфах, вогнетривких шафах.

Питання нотаріального діловодства у консульських установах та забезпечення збереження нотаріальних актів і порядок передачі таких документів до Державного нотаріального архіву мають дуже важливе значення та повинні бути вирішені на законодавчому рівні, про що зазначали вчені [13, с. 46].

Результатом учинення консулом нотаріальної дії є нотаріальний акт, що має належно бути оформлений (викладений на нотаріальному бланку). Так, згідно з Главою 9 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України [14] тексти договорів, заповітів, довіреностей, свідоцтв, перекладів з однієї мови на іншу, засвідчених нотаріусом, заяв, на яких засвідчується справжність підпису, за винятком заяв у електронній формі та примірників, що залишаються у справах нотаріуса, а також дублікатів нотаріальних документів, викладаються на спеціальних бланках нотаріальних документів з їх лицьового та зворотного боків. Учинення інших нотаріальних дій з використанням таких бланків допускається на прохання особи-заявника. Нотаріуси, згідно зі ст. 48 Закону [4] та Глави 10 Порядку [14], під час посвідчення угод (правочинів), засвідченні правильності копій (фотокопій) документів та виписок із них, справжності підпису на документах, правильності перекладу з однієї мови на іншу, посвідчені часу надання документу, видачі дублікату на відповідних документах здійснюють посвідчувальний напис.

Здійснення посвідчувальних написів і видача свідоцтв виконується нотаріусами за формами, згідно з Правилами ведення нотаріального діловодства, затвердженими наказом Міністерства юстиції України від 22. 12. 2010 р. № 3253 / 5 [15]. Ці правила поширюються також на консула, про що має бути зазначено в них.

Стаття 53 Консульського статуту передбачає, що під час учинення нотаріальних дій відповідно до законодавства України, міжнародних договорів, у яких беруть участь Україна та держава перебування, застосовуються норми іноземного права. Консул приймає документи, складені відповідно до вимог іноземного права, і здійснює посвідчувальні написи у формі, передбаченій іноземним законодавством, якщо це не суперечить законодавству України та моральним засадам суспільства. Останні, зокрема, декларуються в Сімейному кодексі України [16], хоча й мають бути, на нашу думку, конкретно викладені в законодавстві, щоб іноземцям можна було підтвердити підстави для відмови у вчиненні нотаріальної дії, наприклад, у посвідченні шлюбного контракту за наявності іншого шлюбу або одностатевого шлюбу, зареєстрованого в іноземній країні.

Нотаріальні дії вчиняються в день надання всіх необхідних для цього документів та після сплати заявником консульського збору. Консульський збір справляється, згідно з Положенням про консуль-

ський збір України, затвердженим наказом Міністерства закордонних справ України від 05.01.2011 р. № 3 та відповідно до п. VI «Нотаріальні дії» Додатку 2 до Положення, згідно з Базовими тарифами консульського збору, що справляється за вчинення консульських дій закордонними дипломатичними установами України. Базові тарифи такого консульського збору встановлюються в доларах США (п. 6 Положення) [17].

Якщо вчинення нотаріальної дії суперечить законодавству України, консул відмовляє у її здійсненні, то, на нашу думку, на клопотання особи, якій відмовлено, він має винести постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії, щоб у особи була можливість оскаржити його дії або бездіяльність чи нормативний акт, відповідно до якого діяв консул.

Консул або інша особа, яка вчинює нотаріальні дії, зобов'язані роз'яснювати громадянам України їх права та обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій з тим, щоб юридична необхідність та інші подібні обставини не могли бути використані їм на шкоду (ст. 48).

Компетенція консула обмежується, оскільки на підставі ст. 49 Консульського статуту він не може вчинювати нотаріальні дії на своє ім'я та від свого імені, на ім'я та від імені своєї (свого) дружини (чоловіка), її (його) та своїх родичів прямої лінії. Проте в даному акті нічого не сказано щодо того, чи може інша службозна особа консульської установи вчиняти нотаріальні дії, що стосуються прав та інтересів консула і членів його сім'ї. Вважаємо, що така можливість має існувати, оскільки консул може опинитись у гіршому становищі, ніж інші громадяни України.

На прохання особи, якій відмовлено у вчиненні нотаріальних дій, їй повинні бути викладені причини такої відмови та роз'яснено порядок її оскарження. Оскільки ні в ст. 285 ЦПК [18], ні в ст. 50 Закону України «Про нотаріат», ні в Консульському статуті не передбачено механізм оскарження дій консула, якщо він особисто вчиняє нотаріальні дії, то, на нашу думку, в цьому випадку необхідно виходити з принципу його загальної підпорядкованості. Так, Консульські установи підконтрольні Міністерству закордонних справ України і діють під загальним керівництвом глави дипломатичного представництва України в державі перебування (ст. 4).

Отже, у цьому випадку, на нашу думку, скаржнику варто йти адміністративним шляхом оскарження відмови у вчиненні нотаріальної дії, а в інших ситуаціях (неправильно вчиненої нотаріальної дії чи нотаріального акту до відповідної установи, яка керує консульством) – звертатись до дипломатичного представництва чи до Міністерства закордонних справ. Оскарження дій консула, інших консульських посадових осіб розглядаються в порядку підлеглості (ст. 19 Консульського статуту України) або в судовому порядку. Такі скарги подаються на ім'я голови консульської установи України або на ім'я дипломатичного представника України в державі перебування, або до Міністерства закордонних справ України.

Висновки. Отже, порядок вчинення нотаріальних дій консулом визначається законодавством Укра-

їни про нотаріат, а також положеннями Віденської конвенції, дво- та багатосторонніми міжнародними договорами, Консульським статутом, Положенням про порядок учинення нотаріальних дій у дипломатичних представництвах і консульських установах та іншими нормативними актами України. Вчинення консулом нотаріальних дій реалізується із застосуванням норм як матеріального, так і процесуального права, згідно з якими такі дії можуть бути вчинені, а їх зміст та форма можуть породжувати певні юридичні (матеріальні) наслідки для особи.

Віденські Конвенції про право міжнародних договорів 1961 та про консульські зносини 1963 рр. мають важливе значення для врегулювання сучасних проблем консульських зносин і покликані не тільки окреслити основні тенденції еволюції міжнародних договорів щодо забезпечення базових функцій консульських установ, а й відігравати провідну роль у розвитку правових засад учинення нотаріальних дій консулом в умовах глобалізації та трансформацій. Віденські конвенції перетворились на універсальний міжнародно-правовий акт, який є основою права міжнародних договорів про дипломатичні та консульські зносини, зумовили тенденції до зближення, гармонізації та уніфікації норм міжнародного права і національних законодавств.

Звернемо увагу на те, що у Віденській конвенції про консульські зносини не йдеться про конкретні нотаріальні дії, тому це питання обов'язково має узгоджуватись під час укладення двосторонніх консульських конвенцій між країнами. Варто відзначити, що в деяких міжнародних договорах жодного посилання на вчинення консулами нотаріальних проваджень не існує. Зокрема, у Консульській конвенції між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії вчинення консулами нотаріальних дій не згадується, незважаючи на те, що Віденська конвенція прямо передбачає вчинення таких дій.

З урахуванням положень Віденської конвенції про консульські зносини, необхідно приділяти більше уваги в міжнародних договорах саме функціям консулів щодо вчинення нотаріальних проваджень. Ми підтримуємо позицію Є.Є. Фурси щодо поділу консульських договорів на два види: з країнами, у яких існує нотаріат (тоді конкретизація договору має здійснюватись відповідно до положень законодавства про нотаріат обох країн); з країнами, у яких нотаріат не передбачений або не розвинений і не регламентується законодавством (тоді відповідні нотаріальні функції консула мають бути чітко узгоджені між державами в договорах).

З метою подальшого вдосконалення чинного законодавства України та його адаптації до міжнародних стандартів і в рамках Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27.06.2014 р. (згідно з якою, в рамках співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки надається особливого значення утвердженню верховенства права та укріпленню інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом та правоохоронних і судових

органів зокрема). Співробітництво у сфері юстиції, свободи та безпеки відбувається на основі принципу поваги до прав людини та основоположних свобод. При цьому необхідно врахувати специфіку вчинення нотаріальних дій консульськими установами держав-членів ЄС, що призводить до різної практики, з огляду на наднаціональну специфіку європейського права.

Нотаріальна практика консульських установ України свідчить про існування певних колізій у вчиненні нотаріальних дій, залежних від новацій таких проваджень акредитуючою країною, зокрема, появою нових положень у Консульських статутах зарубіжних країн, необхідністю врахування нововведень у нотаріальній практиці консульських установ України тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Венская конвенция о дипломатических сношениях, 18 апреля 1961 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_048/conv.
2. Венская конвенция о консульских сношениях, 24 апреля 1963 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.un.org/russian/law/ilc/consul.pdf>.
3. Указ Президента України Про Консульський статут України (Із змінами, внесеними згідно з Указами Президента № 1043 / 96 від 05. 11. 96 № 150 / 97 від 17. 02. 97, № 70 / 99 від 27. 01. 99, № 474 / 2002 (474 / 2002) від 21. 05. 2002) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=127%2F94&new=1>.
4. Закон України «Про нотаріат» від 02. 09. 1993 № 3425 – XII № 3538 – IV (3538 – 15) від 15. 03. 2006 // ВВР, 2006, № 35, ст. 295. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3425-12&new=1>.
5. Положення про дипломатичне представництво України за кордоном, затверджене Розпорядженням Президента України від 22 жовтня 1992 р. № 166 / 92-рп [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/R166_92.html.
6. Наказ Про затвердження Положення про порядок учинення нотаріальних дій в дипломатичних представництвах та консульських установах України 27. 12. 2004 № 142 / 5 / 310 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=z1649-04&new=1>.
7. Посольство України у Франції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/france/ua/27888.htm>
8. Посольство України в ФРН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/germany/ua/26072.htm>
9. Посольство України в Італії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/italy/ua/20919.htm>.
10. Посольство України в Латвії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/latvia/ua/26606.htm>.
10. Фурса С.Я. Нотаріальний процес. Теоретичні основи. К: Істина. 2002.; Комаров В.В., Баранкова В.В. Нотаріат и нотаріальний процес. Харьков: Консум. 1999; Радзівська Л.К., Пасічник С.Г. Нотаріат в Україні. К.: Юрінком Інтер. 2000.
11. Фурса С.Я. Проблеми забезпечення доказів нотаріусами та суддями. Чи можлива аналогія? // Юриспруденція: теорія і практика. – 2004, № 2. – С. 10 – 15.
12. Фурса С.Є. Актуальні питання забезпечення доказів консулом (на прикладі нотаріальних проваджень щодо спадкування) / С.Є. Фурса. // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2014. – № 12. – С. 160. [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://botschaftbonn.wordpress.com/cons/notar/>.
13. Грінченко О.О. Організація і статус консульських установ України за кордоном / В кн. Правовий статус консула при виконанні нотаріальної функції. / О.О. Грінченко. – К.: Видавець Фурса С.Я.: КНТ, 2005.– С. 46.
14. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджений Наказом Міністерства юстиції України 22.02.2012 р. № 296 / 5 [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
15. Правила ведення нотаріального діловодства, затверджені Наказом Міністерства юстиції України 22. 12. 2010 р. № 3253 / 5 (із змінами і доповненнями станом на 06. 2015 р.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1318-10>.
16. Сімейний кодекс [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>.
17. Положення про консульський збір, затверджене Наказом Міністерства закордонних справ України 05. 01. 2011 р. № 3 [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0131-11/ed20110211>.
18. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.